

sosialurinn

VIKUSKIFTIÐ

Soweto — ein svört ghetto

18 ára gamla Natalie Beck frá Soweto í Suðurafrika, sum nú býr í Århus saman við familju síni sum politisk flóttarfolk, greiðir í hesi samrøðuni frá um viðurskiftini í heimlandi sínum

Natalie Beck frá Soweto í Suðurafrika. Hon býr nú í Århus

— Allastaðni flýtur avfall. Goturnar eru skitnar, og verða ikki sópaðar. Fólkíð hevur tað ringt. Tað er fátækt, og býr í smáum vánaligum húsum — ella rættari sagt í skúrum. Tey stóru húskini við upp til 10 fólkum mugu mangan klára seg við bert tvey rúm. Ofta fara fólk til songar um kvöldið uttan at fáa nakað at eta. Børnini eru rak og ofta sjúk,

tá tey verða fødd, tá møðurnar ráa ikki nóg mikið av føði, meðan tær ganga við teimum.

Hesa mynd gevur tann 18 ára gamla Natalie Beck av suðrafrikanska býnum Soweto, sum er ein svørt ghetto í útjadaranum av Johannesburg.

Hon er fødd og uppvaksin í Soweto, men fyrri tveimum árum síðani kom familja

hennara til Danmarkar sum politisk flóttarfolk. Faðir hennara fekst við politikk, og var mótstøðumaður av hvíta minnilutastýrinum í Suðrafrika. Hann hevur sitið í fongsl í fleiri ár, og familjan kundi ikki verða verandi í Suðrafrika.

Soweto hevur umleið eina millión íbúgvar, sigur Natalie Beck.

— Tey eru allir littir, og tann parturin av fólkinum, sum er so heppin at hava eitt arbeiði, arbeiðir inni í sjálvum Johannesburg. Men her sleppa tey ikki at búgva. Tey hvítu ynskja býn fyrri seg sjálvi, og tey littu skulu vera úti úr býnum innan klokkan átta um kvöldið.

Soleiðis eru viðurskiftini í øllum Suðrafrika. Tey hvítu hava brúk fyrri arbeiðsmegini hjá teimum svørtu, men út yvir tað hava tey ikki áhuga fyrri viðurskiftunum hjá teimum.

Ofriðurin

Hesar seinastu mánaðirnar hevur verið ofriðarligt í Soweto og øðrum svørtum býum.

— Tað byrjaði við at foreldrini at teimum svørtu børnunum finga at vita, at í framtíðini skal øll undirvisingin í skúlunum fara fram á málinum afrikaans, greiður Natalie Beck frá.

— Hetta er gamalt hollenskt, og málið hjá koloniharrunum. Børnini hava ongantið lært afrikaans, og tí avgjördu foreldrini av góðum grundum, ikki at lata sær hetta lynda.

Tey vilja ikki, at børnini skulu brúka málið hjá tí fólkinum, sum kúgar tey. Umframt sitt egna stammumál, duga børnini eisini eingilskt, og tí ynskja foreldrini, at enskt skal brúkast í skúlunum.

Ikki bert málið

Men tað er ikki bert spurningurin um undirvisingarmálið, sum er orsøkin til kravgongurnar og verkföllini í Suðrafrika.

Natalie Beck metir, at ein stórir partur av teimum littu eru greið yvir, hvørja stöðu tey hava í samfelagnum. Tey skilja, hvussu tey verða kúgaði av teimum hvítu.

— Málspurningurin var bert ein byrjan. Tey svørtu hava eitt stórt hatir til tey hvítu, og vilja ikki longur finna seg í teimum neyðarsligu viðurskiftunum, sum tey hvítu bjóða teimum. Tey ynskja at kollvelta samfelagið fyrri at vinna politiskt frælsi.

Johannes Vorster

Serliga eftir at Mozambique og Angola hava fingið sitt frælsi, meta tey svørtu, at ein kollvelting er einasta gongda leið til frælsi í Suðrafrika. Og hvíta minnilutastjórnin er nógv bangnari fyrri einum uppreisni millum tey svørtu, enn hon óttast tað stöðugt vaksandi virksemi hjá guerilla-deildunum í sunnara partinum av Afrika.

Tosa ikki um politikk

Hóast tey littu í Suðrafrika eru politiskt áhugaði, og eru greið yvir sína stöðu, so hoyrast tey kortini ikki tosa um politikk sínámillum.

— Tey tora ikki at tosa um politiskar spurningar, sigur Natalie Beck. Tey óttast fyrri at verða sett í fongsl, tí stjórnin hevur sínar umboðsmenn allastaðni.

Tað eru fyra politiskir felagskapir í Suðrafrika. Tey eru sjálvandi allir ólógligir, og fólk, sum bert verða lögð undir at vera limir í hesum felagskapum, verða sett í fongsl. Eftir suðrafrikansku lógnum, kunnu myndugleikarnir fongsla hesi fólk í upp til 60 dagar.

Apartheid

Endamálið við tí sokallaða apartheid-politikkinum í Suðrafrika er at skilja tey hvítu og svørtu fullkomiliga at á øllum okjum — politiskt, sosialt, mentunarligt o.s.fr.

— Tey svørtu hava ikki politiskt frælsi, og hava heldur ikki myndugleika at stovna teirra egnu arbeiðsmannafelag, sigur Natalie Beck.

Jógvan Jespersen hevur gjørt samrøðuna

